

A KECSKE FÉRJE

Hárman voltunk testvérek. Legidősebb én voltam, s a családban, de Fehérgyarmaton minden ismerősöm /Micinek/ hívott, ennek okát szüleim sem tudták. István nevű öcsémet otthon, de mind a mai napig /Testaként/ ismeri mindenki, ami a testvérke szóból alakult ki, mert szüleim /Testvérke/ néven beszéltek róla kedvemért. Sándor öcsémet meg /Sanci/ néven becéztük, más nevet nem is használtunk. Ha valaki netán Sándornak mondta, az bajt jelentett, főként az iskolában. Tizenegy-tizenkét éves koromig számítom gyarmati éveimet, aztán váltam debrecenivé, majd szolnokivá. Lévén most a Magyar Nyelv Hete (Napja) néhány gyarmati emléket idézek fel, beszélni tanuló kis öcsémről, a családban használt szavakról, gyarmati furcsaságokról.

Egyszer esős időben egy rongylabdával focizgattunk lakóházunk gangján Testával. Sanci meg ott lábatlankodott és állandóan kiabált, hogy /Henc! Henc!/ Hallja ezt szomszédunk Kublik bácsi a kosárfonó mester, a foci nagy barátja és megkérdezte: „Sancikám! Tudod, hogy mi az a henc?” Sanci rávágt: „Hogyne! Egy ilyen kis pici piros bádog.” – mutatta a tenyerén. Kublik bácsi fél szeméből (egyiket kiütötte egy vessző) potyogott a könny, annyira nevetett. Az lehetett, hogy pár nappal előbb egy cipőpasztás dobozt rugdostunk labda helyett. Mégpedig Bison boxos dobozt, mert annak volt vörös színe. Bár lehet, hogy mélyebb értelme volt...?

Sanci még kicsi volt, kb. akkora, mint most Andriská unokám (3 éves). Mama (édesanyám) egyszer egy hatalmas, szépen kitömött kövér libát pucolt meg. Szép sárga volt. Ott hagyta az asztalon és bement Illus nénihez (nagynéném) beszélgetni. Sanci felmászott a székre, s azon térdelve az /ezüst kés/ (egy konkrét kést hívtunk így) nyelével, amely kúp alakúan hegyben végződött a szép libát elkezdte püfölni. Olyan kráter-féle lyukak maradtak egy-egy csapás után. Közben hangosan mondogatta minden ütésnél: /Meg-rocs-ká-zom! Meg-rocs-ká-zom!/ Mikor mama meglátta az összelyukasztott libát irtó dühös lett és jó nagy pofont adott neki, de közben annyira nevetett, hogy Sanci sem sírt. Hogy mi lenne az a megrocskázás és honnan vette Sanci, nem tudni. Nyilván a költő, irodalmár jelentkezett benne. Az ezüst kés egyike még Debrecenben is megvolt. Ez egy ezüst családi készlet volt: villák, kanalak (kicsi és nagy) és próba is volt benne. Mama többször vitte be a zálogházba papa ezüst cigarettatárcájával együtt. Testa nagyon szelíd kisfiú volt, így mesélték. Amikor aztán begurult valamiért – ezt a tulajdonságát később is megőrizte – ütött-vágott. Mikor már beszélni is tudott ilyenkor dühében toporzékolt, ökölbe szorította a kezét és csapkodott, közben ezt kiabálta: /Bakecse gumicse! Bakecse gumicse! – jól megnyomva a /b/ és a /cs/ hangokat. Ezt később is mindenki emlegette, de senki sem tudnám megmondani, hogy mit jelent és honnan vette. A Szamosháti Szótárban mindenestre nincs benne. Testa abban a kivételes helyzetben volt, hogy óvodába is járt. Én már iskolás voltam, soha nem jártam /óvodába/ (így rövid o-val mondják, jó hangsúlyosan). A jeles intézmény a házunkkal majdnem átellenben volt a Siket Bányai asztalos házának a végében. /Ovó Erzsinek/ hívta egész Gyarmat az /ovón//ő//t/. Sokszor megfordult nálunk, mert Illus néni barátnője volt. Testát nagyon szerette, a combjába, fenekébe nagyokat csípett és azt mondta: /húsom!/ Testának ez nem nagyon tetszett és egyszer azt mondta neki:

/Bélistára teszek!/: Ez nagyon tetszett neki. Még évekig említette. Sőt Mátészalkán még idős korában is emlékezett rá. Amikor megtudta, hogy ki vagyok, megkérdezte: /Hogy van Testa, aki bélistázni akart?/

Ha már ezt említjük egy másik jelenet is eszembe jut. Testának volt osztálytársa Müller Kurti (vagy nekem? erre már nem emlékezem). Kurtinak német volt az anyja. Fia után mi gyerekek /Kurti néninek/ szólítottuk. Egy elesett német katona özvegye volt és Bodnár fényképész vette feleségül. Kurtival – vereses hajú, vékony, hosszú szeplős gyerek volt –jó barátságban voltunk. Járt is hozzánk. Az anyja meg Ilus nénihez (nagynéném) és ilyenkor hozta magával Istvándát gyönyörű, babaszerű, göndörhajú szőke kisfiút, aki Sancinál kisebb volt. Mindenki kedvében járt. Ilus néni épp a konyhában volt és a nemrég kikelt kiscsirkéknek vágott csalánt. A kiscsirkék egy fekete pokrócban voltak és az egyik felét Ilus néni rájuk borította. Megjött Istvánka. Erre Ilus néni odahívta: „Nézd csak Istvánka, most keltek ki a kis csirkék!” – levette a takarót róluk, azok ott csipogtak sárgán a fekete takarón. Volt közöttük egy kis fekete csirke is. Istvánka odament, megragadta a feketét és azt mondta: /Juj, de jó fekete!/: Olyan mély hangja volt, mint egy öregembernek. Megszorította és puff, a földhöz vágta. A kis jószág azon nyomban kiszenvedett. Az anyjától egy nagy pofont kapott érte. Családunkban azonban mondása fennmaradt. Ha leejtettünk egy poharat, tönkre silányult valami, kárba vészett, akkor így sirattuk el: /Juj, de jó fekete (vót)!/

Azon meg rettentően nevettünk - mama mesélte -, hogy Kurtinak az anyja (nem tudott még jól magyarul) mit mondott. Ilus néni magyarázott neki valamit a bakkecskéről. De ezt a szót nem értette. Mikor nagy nehezen felfogta mi lenne, a homlokára csapott és azt mondta: „Ja! A kecskének a férje.”

Szolnok, 2011. november 15.